

YATIRIM KAPSAMINDA UYULMASI GEREKEN KOŞULLAR

Çağrı Dönemi: 1

Tedbir 101: Tarımsal İşletmelerin Fiziki Varlıklarına Yönelik Yatırımlar

Sektör 101-1: Süt

Mahal büyüklükleri dizayn edilirken "Yatırım Kapsamında Uyulması Gereken Koşullar" tablosu dikkate alınmalıdır. Burada belirtilen sayısal ölçülerin en fazla %30 kadar fazlasının kullanabileceği göz ardı edilmemelidir (pencere alanı ve havalandırma bacası büyüklükleri %30'dan fazla olabilir.). Aşağıda belirtilen sayısal ölçülerden aralık verilmiş değerler için %30 uygulanmaz. Projeler bu sınırlama içinde yapılmalıdır. Hayvanlar için ayrılan gezinti alanlarının üstü kapatılmamalıdır. Gezinti alanında aşı yolu planlanması durumunda, gezinti alanı için gerekli olan minimum m² korunmak kaydıyla, %30'luk marj aşılmadan tasarlanmalıdır.

GENEL KRİTERLER	
1	"Mevcut-Yeni Yapı/Bina Listesi" eksiksiz ve doğru olarak doldurulmalıdır.
2	Makine-Ekipman yerleşim planı ile mimari plan uyumlu olmalıdır.
3	Mimari proje, spesifik uygunluk kriterlerindeki kapasite sınırlarıyla uyumlu olmalıdır.
4	Mimari proje/ Makine-Ekipman yerleşim planı, iş planında ki ifadelerle uyumlu olmalıdır.
5	Yatırımda Kullanılacak Olan Mevcut ve Yeni Alınacak Tüm Makine-Ekipmanlar, "Makine Ekipman Yerleşim Planı ve Listesi"nde eksiksiz ve doğru şekilde gösterilmelidir.
6	Destek talebinde bulunulan makine-ekipmanın kapasitesine karar verilirken dikkat edilen hususlar ve hesaplama kriterleri, yatırım ölçeğine uygun olmalıdır.

YENİLENEBİLİR ENERJİ İÇİN KRİTERLER	
1	Sadece şebekeye bağlı (on-grid) yenilenebilir enerji sistemlerine ilişkin harcama kalemleri uygun harcama olarak değerlendirilecektir.
2	Yeni kurulacak işletmelerde; Yenilenebilir enerji tesisi kurulu gücü, işletmenin elektrik projesinde yer alan yükleme cetvelinde yazan kurulu gücün %60'ını geçmemelidir. Daha yüksek oranlar destek kapsamında değerlendirilmeyecektir.
3	<p>3 yıldan uzun süredir faaliyet gösteren ve gerçekleştirilecek proje ile kapasitesi %30 dan fazla değişmeyecek olan projelerde; Yenilenebilir enerji tesisinin kurulu gücü, işletmenin son 3 yıllık elektrik tüketim verileri baz alınarak hesaplanan ortalama yıllık elektrik tüketiminin %120'sini geçmemelidir. (Kontroller için https://re.jrc.ec.europa.eu/pvg_tools/en/ web sitesi verileri baz alınacaktır.) (3 yıllık elektrik tüketim verileri baz alındığında yıllık tüketimleri arasında %30'dan az fark olan işletmeler)</p> <p>Mevcut işletmeler için;</p> <p>İşletmenin son 3 yıllık elektrik tüketim verileri baz alındığında yıllık tüketimleri arasında %30'dan fazla fark olan işletmelerde; Yenilenebilir enerji tesisi kurulu gücü, işletmenin elektrik projesinde yer alan yükleme cetvelinde yazan kurulu gücün %60'ını geçmemelidir. Daha yüksek oranlar destek kapsamında değerlendirilmeyecektir.</p> <p>Gerçekleştirilecek proje ile kapasitesi %30'dan fazla değişecek olan veya 3 yıllık elektrik tüketimi bulunmayan işletmeler için; Yenilenebilir enerji tesisi kurulu gücü, işletmenin elektrik projesinde yer alan yükleme cetvelinde yazan kurulu gücün %60'ını geçmemelidir. Daha yüksek oranlar destek kapsamında değerlendirilmeyecektir.</p>

4	Elektrik tesisat projesi işletmenin gerçek gücünü yansıtmalıdır. İşletme elektrik tesisat projesi yükleme cetveli, yenilenebilir enerji tesisinin kurulu gücünün belirlenmesinde ana kriterdir. Dolayısıyla tüketim tesisine ait yükleme cetvelinin detaylı bir şekilde incelenmesi gerekmektedir. Yükleme cetveli incelenirken, Teknik Proje Tablo 2’de yer almayan, sektörde ve/veya yatırım yapılan bölgede kullanımı olmayan veya işletme ölçeğine göre kapasitesi fazla olan makine-ekipmanların yükleme cetvelinde yer almamasına, makine-ekipmanların güçlerinin suni olarak arttırılmadığına dikkat edilmelidir.
5	Teknik projede yer alan panellerin toplam gücünden (kWp), eviriciden (invertör) çıkışla (kWe) gerçekleşecek kaybın, oran olarak makul olmasına dikkat edilmelidir. Panellerin toplam gücü (kWp) değeri bağlantı anlaşmasında belirtilen kWe değerinin maksimum %20 fazlası kadar olabilir. Daha yüksek güç değerleri destek kapsamında değerlendirilmeyecektir. Örneğin bağlantı anlaşmasında 100 kWe gücü olan bir işletme, maksimum 120 kWp toplam panel gücü için destek talep edebilir.
6	Kurulacak yenilenebilir enerji sistemi işletme ile aynı parselde olmalıdır.
7	Arazi kurulumları için tesisin güvenliğinin çit, güvenlik işaretlemeleri vb. imalatlarla sağlanmış olması gerekmektedir.
8	Yenilenebilir enerji tesisine ait Teknik Proje Tablo 1, tek hat şeması ve bağlantı anlaşmasında yazan kurulu güç (kWe) değerleri uyumlu olmalıdır.
9	Cephe kurulumu içeren projelerde elektrik mühendisi tarafından hazırlanmış bir verimlilik hesabının sunulması ve gerekli güvenlik önlemlerinin alınması gerekmektedir.
10	Gezinti alanlarının üstünün kapatılarak, üzerine yenilenebilir enerji yatırımı yapılması uygun değildir.

İNŞAAT İŞLERİ İÇİN KRİTERLER

A	Süt Sığırı Kapalı Ahır Projelerinde Aranacak Kriterler
1	6. aydan 12. aya kadar beher sığır için; <u>Durak planlanmış ise;</u> Durak genişliği en az 0,7 metre, toplam durak uzunluğu ise en az 1,2 metre olmalıdır. Duraklarla, gübre yolunun da dahil olduğu en az 4m ² toplam alan sağlanmalıdır. <u>Durak planlanmamış ise;</u> Gübre yolu dahil olacak şekilde en az 4m ² toplam alan sağlanmalıdır.
2	12. aydan 18. aya kadar beher sığır için; <u>Durak planlanmış ise;</u> Durak genişliği en az 0,9 metre, toplam durak uzunluğu ise en az 1,45 metre olmalıdır. Duraklarla, gübre yolunun da dahil olduğu en az 6m ² toplam alan sağlanmalıdır. <u>Durak planlanmamış ise;</u> Gübre yolu dahil olacak şekilde en az 6m ² toplam alan sağlanmalıdır.
3	18 aydan büyük beher sığır için; <u>Durak planlanmış ise;</u> Durak genişliği en az 1,1 metre, toplam durak uzunluğu ise en az 1,80 metre olmalıdır. Duraklarla, gübre yolunun da dahil olduğu en az 7m ² toplam alan sağlanmalıdır. <u>Durak planlanmamış ise;</u> Gübre yolu dahil olacak şekilde en az 7 m ² toplam alan sağlanmalıdır.
4	6. aydan 12. aya kadar beher sığır için; ahır dışında en az 4m ² gezinti alanı sağlanmalıdır.
5	12. aydan 18. aya kadar beher sığır için; ahır dışında en az 6m ² gezinti alanı sağlanmalıdır.
6	18 aydan büyük beher sığır için; ahır dışında en az 7m ² gezinti alanı sağlanmalıdır.

7	Grup buzağılar için (2-6 aylık) hem ahır içinde (barındırma alanı olarak) hem de ahır dışında (gezinti alanı olarak) beher buzağı için en az 1,8 m ² alan sağlanmalıdır.
8	En az 3 metre en fazla 5 metre barınak saçak altı yüksekliği sağlanmalıdır.
9	Taban alanının en az 1/20 si oranında pencere alanı vs. planlanmalıdır.
10	Ahır taban alanının en az 1/100 'ü oranında havalandırma bacası, boşluğu vs. planlanmalıdır. Gezinti alanı bağlantı ve yem yolu giriş çıkış kapıları bu hesaba dahil edilmemelidir.
11	İşletmede her 25 sağmal hayvan başına en az 15,75 m ² alan düşecek şekilde doğum bölmesi planlanmalıdır.
12	İşletmede her 50 hayvan başına en az 15,75 m ² alan düşecek şekilde revir planlanmalıdır.
13	Aydınlatma ve diğer gerekli işler için elektrik tesisat projesi sunulmalıdır.
14	Hayvanların içme suyu ihtiyacının karşılanması ve çalışanların temizlik ihtiyaçları için sıhhi tesisat projesi sunulmalıdır.
15	İşletme büyüklüğüne uygun ve ayrı bir bölüm olarak süt sağım ünitesi planlanmalıdır. (Projede sabit süt sağım sistemi kullanılıyorsa bu kriter sağlanmalıdır.)
16	İşletme büyüklüğüne uygun ve ayrı bir bölüm olarak süt soğutma ve depolama ünitesi planlanmalıdır.
17	Sağım yerinde görevlilerin temizliği için sıhhi tesisat düzeneği bulunmalıdır.
<p>NOT: Projede robot sağım sistemi kullanılması durumunda ahır dışındaki gezinti alanı zorunluluk değildir.</p> <p>Robot sağım sistemi kullanılan projelerde, ahır dışında gezinti alanı ayrılmalı ya da ayrılmasın projede ahır içinde 18 aydan büyük beher sığır için (18-24 aylık düveler hariç sadece sağmal hayvanlar için) 9 m² alan ayrılması zorunludur (Sağım sistemi ve bekleme alanları hariç). Diğer kriterler robot sağım sistemi içinde aynı olacaktır.</p>	
B	<p>Süt Sığırı Yarı Açık Ahır** Projesinde Aranacak Kriterler</p> <p>** Hayvan ırk özellikleri ve iklim koşulları dikkate alınarak ihtiyaca göre belirlenecek ölçülerde yan duvar açıklığı ve gezinme alanı olan hayvan barınak sistemleridir.</p>
1	<p>6. aydan 12. aya kadar beher sığır için;</p> <p><u>Durak planlanmış ise;</u> Durak genişliği en az 0,7 metre, toplam durak uzunluğu ise en az 1,2 metre olmalıdır. Duraklarla, gübre yolunun da dahil olduğu en az 4m² toplam alan sağlanmalıdır.</p> <p><u>Durak planlanmamış ise;</u> Gübre yolu dahil olacak şekilde en az 4m² toplam alan sağlanmalıdır.</p>
2	<p>12. aydan 18. aya kadar beher sığır için;</p> <p><u>Durak planlanmış ise;</u> Durak genişliği en az 0,9 metre, toplam durak uzunluğu ise en az 1,45 metre olmalıdır. Duraklarla, gübre yolunun da dahil olduğu en az 6m² toplam alan sağlanmalıdır.</p> <p><u>Durak planlanmamış ise;</u> Gübre yolu dahil olacak şekilde en az 6m² toplam alan sağlanmalıdır.</p>

3	18 aydan büyük beher sığır için; <u>Durak planlanmış ise;</u> Durak genişliği en az 1,1 metre, toplam durak uzunluğu ise en az 1,80 metre olmalıdır. Duraklarla, gübre yolunun da dahil olduğu en az 7m ² toplam alan sağlanmalıdır. <u>Durak planlanmamış ise;</u> Gübre yolu dahil olacak şekilde en az 7m ² toplam alan sağlanmalıdır.
4	6. aydan 12. aya kadar beher sığır için; ahır dışında en az 4m ² gezinti alanı sağlanmalıdır.
5	12. aydan 18. aya kadar beher sığır için; ahır dışında en az 6m ² gezinti alanı sağlanmalıdır.
6	18 aydan büyük beher sığır için; ahır dışında en az 7m ² gezinti alanı sağlanmalıdır.
7	Grup buzağılar için (2-6 aylık) hem ahır içinde (barındırma alanı olarak) hem de ahır dışında (gezinti alanı olarak) beher buzağı için en az 1,8 m ² alan sağlanmalıdır.
8	En az 3 metre en fazla 5 metre barınak saçak altı yüksekliği sağlanmalıdır.
9	Taban alanının en az 1/20 si oranında pencere alanı vs. planlanmalıdır.
10	Ahır taban alanının en az 1/100 'ü oranında havalandırma bacası, boşluğu vs. planlanmalıdır. Gezinti alanı bağlantı ve yem yolu giriş çıkış kapıları bu hesaba dahil edilmemelidir.
11	İşletmede her 25 sağmal hayvan başına en az 15,75 m ² alan düşecek şekilde doğum bölmesi planlanmalıdır.
12	İşletmede her 50 hayvan başına en az 15,75 m ² alan düşecek şekilde revir planlanmalıdır.
13	Aydınlatma ve diğer gerekli işler için elektrik tesisat projesi sunulmalıdır.
14	Hayvanların içme suyu ihtiyacının karşılanması ve çalışanların temizlik ihtiyaçları için sıhhi tesisat projesi sunulmalıdır.
15	İşletme büyüklüğüne uygun ve ayrı bir bölüm olarak süt sağım ünitesi planlanmalıdır. (Projede sabit süt sağım sistemi kullanılıyorsa bu kriter sağlanmalıdır.)
16	İşletme büyüklüğüne uygun ve ayrı bir bölüm olarak süt soğutma ve depolama ünitesi planlanmalıdır.
17	Sağım yerinde görevlilerin temizliği için sıhhi tesisat düzeneği bulunmalıdır.
NOT: Projede robot sağım sistemi kullanılması durumunda ahır dışındaki gezinti alanı zorunluluk değildir.	
Robot sağım sistemi kullanılan projelerde, ahır dışında gezinti alanı ayrılmalı ya da ayrılmasın projede ahır içinde 18 aydan büyük beher sığır için (18-24 aylık düveler hariç sadece sağmal hayvanlar için) 9 m² alan ayrılması zorunludur (Sağım sistemi ve bekleme alanları hariç). Diğer kriterler robot sağım sistemi içinde aynı olacaktır.	
C	Süt Sığır Açık Ahır Projesinde Aranacak Kriterler
1	Sundurmasız açık ahırlarda; 12 aydan büyük beher sığır için en az 14m ² , 12 aydan küçük beher sığır için en az 8m ² alan sağlanmalıdır.
2	Sundurmalı açık ahırlarda; sundurma dışında kalan açık alanda 12 aydan büyük beher sığır için en az 7 m ² , 12 aydan küçük beher sığır için en az 4 m ² alan sağlanmalıdır.
3	Sundurmalı ahırlarda 12 aydan büyük beher sığır için en az 7 m ² , 12 aydan küçük beher sığır için en az 4 m ² sundurma alanı sağlanmalıdır.

4	<u>Durak planlanmış ise;</u> 12 aydan büyük beher sığır için; durak genişliği en az 1,1 metre, toplam durak uzunluğu ise 1,80 metre arasında olmalıdır. 12 aydan küçük beher sığır için; durak genişliği en az 0,7 metre, toplam durak uzunluğu ise en az 1,2 metre olmalıdır.
5	Yemlik genişliği; 12 aydan küçük sığırlar için en az 30 cm, 12 aydan büyük sığırlar için en az 60 cm olacak şekilde planlanmalıdır.
6	İşletmede her 25 sağmal hayvan başına en az 15,75 m ² alan düşecek şekilde doğum bölmesi planlanmalıdır.
7	İşletmede her 50 hayvan başına en az 15,75 m ² alan düşecek şekilde revir planlanmalıdır.
8	Aydınlatma ve diğer gerekli işler için elektrik tesisat projesi sunulmalıdır.
9	Hayvanların içme suyu ihtiyacının karşılanması ve çalışanların temizlik ihtiyaçları için sıhhi tesisat projesi sunulmalıdır.
10	İşletme büyüklüğüne uygun ve ayrı bir bölüm olarak süt sağım ünitesi planlanmalıdır. (Projede sabit süt sağım sistemi kullanılıyorsa bu kriter sağlanmalıdır.)
11	İşletme büyüklüğüne uygun ve ayrı bir bölüm olarak süt soğutma ve depolama ünitesi planlanmalıdır.
12	Sağım yerinde görevlilerin temizliği için sıhhi tesisat düzeneği bulunmalıdır.
D	Süt Mandası Kapalı Ahır Projelerinde Aranacak Kriterler
1	6. aydan 12. aya kadar beher manda için; <u>Durak planlanmış ise;</u> Durak genişliği en az 0,8 metre, toplam durak uzunluğu ise en az 1,3 metre olmalıdır. Duraklarla, gübre yolunun da dahil olduğu en az 5m ² toplam alan sağlanmalıdır. <u>Durak planlanmamış ise;</u> Gübre yolu dahil olacak şekilde en az 5m ² toplam alan sağlanmalıdır.
2	12. aydan 18. aya kadar beher manda için; <u>Durak planlanmış ise;</u> Durak genişliği en az 1 metre, toplam durak uzunluğu ise en az 1,5 metre olmalıdır. Duraklarla, gübre yolunun da dahil olduğu en az 7m ² toplam alan sağlanmalıdır. <u>Durak planlanmamış ise;</u> Gübre yolu dahil olacak şekilde en az 7 m ² toplam alan sağlanmalıdır.
3	18 aydan büyük beher manda için; <u>Durak planlanmış ise;</u> Durak genişliği en az 1,2 metre, toplam durak uzunluğu ise en az 1,9 metre olmalıdır. Duraklarla, gübre yolunun da dahil olduğu en az 8 m ² toplam alan sağlanmalıdır. <u>Durak planlanmamış ise;</u> Gübre yolu dahil olacak şekilde en az 8 m ² toplam alan sağlanmalıdır.
4	6. aydan 12. aya kadar beher manda için; ahır dışında en az 5m ² gezinti alanı sağlanmalıdır.
5	12. aydan 18. aya kadar beher manda için; ahır dışında en az 7 m ² gezinti alanı sağlanmalıdır.
6	18 aydan büyük beher manda için; ahır dışında en az 8 m ² gezinti alanı sağlanmalıdır.
7	Grup buzağılar için (2-6 aylık) hem ahır içinde (barındırma alanı olarak) hem de ahır dışında (gezinti alanı olarak) beher buzağı için en az 1,8 m ² alan sağlanmalıdır.
8	En az 3 metre en fazla 5 metre barınak saçak altı yüksekliği sağlanmalıdır.

9	Taban alanının en az 1/20 si oranında pencere alanı vs. planlanmalıdır.
10	Ahır taban alanının en az 1/100 'ü oranında havalandırma bacası, boşluğu vs. planlanmalıdır. Gezinti alanı bağlantı ve yem yolu giriş çıkış kapıları bu hesaba dahil edilmemelidir.
11	İşletmede her 25 sağmal hayvan başına en az 15,75 m ² alan düşecek şekilde doğum bölmesi planlanmalıdır.
12	İşletmede her 50 hayvan başına en az 15,75 m ² alan düşecek şekilde revir planlanmalıdır.
13	Aydınlatma ve diğer gerekli işler için elektrik tesisat projesi sunulmalıdır.
14	Hayvanların içme suyu ihtiyacının karşılanması ve çalışanların temizlik ihtiyaçları için sıhhi tesisat projesi sunulmalıdır.
15	İşletme büyüklüğüne uygun ve ayrı bir bölüm olarak süt sağım ünitesi planlanmalıdır. (Projede sabit süt sağım sistemi kullanılıyorsa bu kriter sağlanmalıdır.)
16	İşletme büyüklüğüne uygun ve ayrı bir bölüm olarak süt soğutma ve depolama ünitesi planlanmalıdır.
17	Sağım yerinde görevlilerin temizliği için sıhhi tesisat düzeneği bulunmalıdır.
E	Süt Mandası Yarı Açık Ahır Projelerinde Aranacak Kriterler
1	6. aydan 12. aya kadar beher manda için; <u>Durak planlanmış ise;</u> Durak genişliği en az 0,8 metre, toplam durak uzunluğu ise en az 1,3 metre olmalıdır. Duraklarla, gübre yolunun da dahil olduğu en az 5m ² toplam alan sağlanmalıdır. <u>Durak planlanmamış ise;</u> Gübre yolu dahil olacak şekilde en az 5m ² toplam alan sağlanmalıdır.
2	12. aydan 18. aya kadar beher manda için; <u>Durak planlanmış ise;</u> Durak genişliği en az 1 metre, toplam durak uzunluğu ise en az 1,5 metre olmalıdır. Duraklarla, gübre yolunun da dahil olduğu en az 7m ² toplam alan sağlanmalıdır. <u>Durak planlanmamış ise;</u> Gübre yolu dahil olacak şekilde en az 7 m ² toplam alan sağlanmalıdır.
3	18 aydan büyük beher manda için; <u>Durak planlanmış ise;</u> Durak genişliği en az 1,2 metre, toplam durak uzunluğu ise en az 1,9 metre olmalıdır. Duraklarla, gübre yolunun da dahil olduğu en az 8 m ² toplam alan sağlanmalıdır. <u>Durak planlanmamış ise;</u> Gübre yolu dahil olacak şekilde en az 8 m ² toplam alan sağlanmalıdır.
4	6. aydan 12. aya kadar beher manda için; ahır dışında en az 5m ² gezinti alanı sağlanmalıdır.
5	12. aydan 18. aya kadar beher manda için; ahır dışında en az 7 m ² gezinti alanı sağlanmalıdır.
6	18 aydan büyük beher manda için; ahır dışında en az 8 m ² gezinti alanı sağlanmalıdır.
7	Grup buzağılar için (2-6 aylık) hem ahır içinde (barındırma alanı olarak) hem de ahır dışında (gezinti alanı olarak) beher buzağı için en az 1,8 m ² alan sağlanmalıdır.
8	En az 3 metre en fazla 5 metre barınak saçak altı yüksekliği sağlanmalıdır.
9	Taban alanının en az 1/20 si oranında pencere alanı vs. planlanmalıdır.

10	Ahır taban alanının en az 1/100 'ü oranında havalandırma bacası, boşluğu vs. planlanmalıdır. Gezinti alanı bağlantı ve yem yolu giriş çıkış kapıları bu hesaba dahil edilmemelidir.
11	İşletmede her 25 sağmal hayvan başına en az 15,75 m ² alan düşecek şekilde doğum bölmesi planlanmalıdır.
12	İşletmede her 50 hayvan başına en az 15,75 m ² alan düşecek şekilde revir planlanmalıdır.
13	Aydınlatma ve diğer gerekli işler için elektrik tesisat projesi sunulmalıdır.
14	Hayvanların içme suyu ihtiyacının karşılanması ve çalışanların temizlik ihtiyaçları için sıhhi tesisat projesi sunulmalıdır.
15	İşletme büyüklüğüne uygun ve ayrı bir bölüm olarak süt sağım ünitesi planlanmalıdır. (Projede sabit süt sağım sistemi kullanılıyorsa bu kriter sağlanmalıdır.)
16	İşletme büyüklüğüne uygun ve ayrı bir bölüm olarak süt soğutma ve depolama ünitesi planlanmalıdır.
17	Sağım yerinde görevlilerin temizliği için sıhhi tesisat düzeneği bulunmalıdır.
F	Süt Mandası Açık Ahır Projesinde Aranacak Kriterler
1	Sundurmasız açık ahırlarda; 12 aydan büyük beher manda için en az 13 m ² , 12 aydan küçük beher sığır için en az 10 m ² alan sağlanmalıdır.
2	Sundurmalı açık ahırlarda; sundurma dışında kalan açık alanda 12 aydan büyük beher manda için en az 8 m ² , 12 aydan küçük beher manda için en az 5 m ² alan sağlanmalıdır.
3	Sundurmalı ahırlarda 12 aydan büyük beher manda için en az 8 m ² , 12 aydan küçük beher manda için en az 5 m ² sundurma alanı sağlanmalıdır.
4	<u>Durak planlanmış ise</u> ; 12 aydan büyük beher manda için; durak genişliği en az 1,2 metre, toplam durak uzunluğu ise 1,9 metre arasında olmalıdır. 12 aydan küçük beher manda için; durak genişliği en az 0,8 metre, toplam durak uzunluğu ise en az 1,3metre olmalıdır.
5	Yemlik genişliği; 12 aydan küçük manda için en az 30 cm, 12 aydan büyük manda için en az 60 cm olacak şekilde planlanmalıdır.
6	İşletmede her 25 sağmal hayvan başına en az 15,75 m ² alan düşecek şekilde doğum bölmesi planlanmalıdır.
7	İşletmede her 50 hayvan başına en az 15,75 m ² alan düşecek şekilde revir planlanmalıdır.
8	Aydınlatma ve diğer gerekli işler için elektrik tesisat projesi sunulmalıdır.
9	Hayvanların içme suyu ihtiyacının karşılanması ve çalışanların temizlik ihtiyaçları için sıhhi tesisat projesi sunulmalıdır.
10	İşletme büyüklüğüne uygun ve ayrı bir bölüm olarak süt sağım ünitesi planlanmalıdır. (Projede sabit süt sağım sistemi kullanılıyorsa bu kriter sağlanmalıdır.)
11	İşletme büyüklüğüne uygun ve ayrı bir bölüm olarak süt soğutma ve depolama ünitesi planlanmalıdır.
12	Sağım yerinde görevlilerin temizliği için sıhhi tesisat düzeneği bulunmalıdır.
G	Koyun Ağılı Projesinde Aranacak Kriterler
1	Erişkin koyun ve koç başına en az 2 m ² alan ayrılmalıdır. Gezinme ve yemleme alanları dahil en az 3 m ² ayrılmış olmalıdır.
2	Erkek ve dişi toklu (6-12 ay) bölmesi için beher toklu için en az 1,4 m ² alan ayrılmalıdır.
3	0-6 aylık kuzular için beher kuzu başına en az 0,7 m ² alan ayrılmalıdır.

4	Ağıl dışında gezinti alanı zorunlu olmamakla birlikte, eğer ağıl dışında gezinti alanı ayrılmış ise; Erişkin koyun ve koç başına en az 2 m ² alan ayrılmalıdır. Erkek ve dişi toklu (6-12 ay) bölmesi için beher toklu için en az 1,4 m ² alan ayrılmalıdır. 0-6 aylık kuzular için beher kuzu başına en az 0,7 m ² alan ayrılmalıdır.
5	İşletmede her 10 anaç koyun başına en az 2,5 m ² alan düşecek şekilde doğum bölmesi planlanmalıdır.
6	Ağıl taban alanının en az 1/100'ü oranında havalandırma bacası, boşluğu vs. planlanmalıdır. Giriş çıkış kapıları bu hesaba katılmamalıdır.
7	Ağıl taban alanının en az 1/25 i oranında pencere alanı vs. planlanmalıdır.
8	İşletmedeki her 50 hayvan başına en az 2 m ² alan düşecek şekilde revir planlanmalıdır.
9	Aydınlatma ve diğer gerekli işler için elektrik tesisat projesi sunulmalıdır.
10	Hayvanların içme suyu ihtiyacının karşılanması ve çalışanların temizlik ihtiyaçları için sıhhi tesisat projesi sunulmalıdır.
11	İşletme büyüklüğüne uygun ve ayrı bir bölüm olarak süt sağım ünitesi planlanmalıdır. (Projede sabit süt sağım sistemi kullanılıyorsa bu kriter sağlanmalıdır.)
12	İşletme büyüklüğüne uygun ve ayrı bir bölüm olarak süt soğutma ve depolama ünitesi planlanmalıdır.
13	Sağım yerinde görevlilerin temizliği için sıhhi tesisat düzeneği bulunmalıdır.
H	Keçi Ağılı Projesinde Aranacak Kriterler
1	Erişkin keçi ve teke başına en az 2 m ² alan ayrılmalıdır. Gezinme ve yemleme alanları dahil en az 3 m ² ayrılmış olmalıdır.
2	Erkek ve dişi (6-12 ay) bölmesi için beher keçi için en az 1,4 m ² alan ayrılmalıdır.
3	0-6 aylık oğlaklar için beher oğlak başına en az 0,7 m ² alan ayrılmalıdır.
4	Ağıl dışında gezinti alanı zorunlu olmamakla birlikte, eğer ağıl dışında gezinti alanı ayrılmış ise; Erişkin keçi ve teke başına en az 2 m ² alan ayrılmalıdır. Erkek ve dişi (6-12 ay) bölmesi için beher keçi için en az 1,4 m ² alan ayrılmalıdır. 0-6 aylık oğlaklar için beher oğlak başına en az 0,7 m ² alan ayrılmalıdır.
5	İşletmede her 10 anaç keçi başına en az 2,5 m ² alan düşecek şekilde doğum bölmesi planlanmalıdır.
6	Ağıl taban alanının en az 1/100'ü oranında havalandırma bacası, boşluğu vs. planlanmalıdır. Giriş çıkış kapıları bu hesaba katılmamalıdır.
7	Ağıl taban alanının en az 1/25'i oranında pencere alanı vs. planlanmalıdır.
8	İşletmedeki her 50 hayvan başına en az 2 m ² alan düşecek şekilde revir planlanmalıdır.
9	Aydınlatma ve diğer gerekli işler için elektrik tesisat projesi sunulmalıdır.
10	Hayvanların içme suyu ihtiyacının karşılanması ve çalışanların temizlik ihtiyaçları için sıhhi tesisat projesi sunulmalıdır.
11	İşletme büyüklüğüne uygun ve ayrı bir bölüm olarak süt sağım ünitesi planlanmalıdır. (Projede sabit süt sağım sistemi kullanılıyorsa bu kriter sağlanmalıdır.)
12	İşletme büyüklüğüne uygun ve ayrı bir bölüm olarak süt soğutma ve depolama ünitesi planlanmalıdır.
13	Sağım yerinde görevlilerin temizliği için sıhhi tesisat düzeneği bulunmalıdır.

I Hayvansal Gübrenin Depolama ve Yönetimine İlişkin Uyulması Gereken Kriterler

1.a) İşletme süt üretimi amaçlı **sığır/manda/koyun/keçi yetiştiriciliği** yürütüyorsa her bir hayvan başına aşağıda belirtilen haftalık gübre (sulu gübre (bulamaç) olarak) miktarına (m³) ve işletme kapasitesine göre kapalı dönem boyunca ve en az 6 aylık kapasitede hayvansal gübre deposuna sahip olmalıdır.*

Sığır, manda, koyun ve keçi için sulu gübre (bulamaç) miktarları tablosu	
ayvan türü	m³/hafta
Süt ineği (6000 L/yıl süt veren)	0,33
Süt ineği (3000 L/yıl süt veren) / Süt mandası	0,29
Sığır>2 yaş	0,26
Sığır/Manda (18-24 aylık)	0,26
Sığır/Manda (12-18 aylık)	0,15
Sığır/Manda (6-12 aylık)	0,15
Sığır/Manda (0-6 aylık)	0,08
Keçi	0,02
Koyun	0,03
Kuzu/Oğlak	0,01

Veya

1.b) İşletme süt üretimi amaçlı **sığır/manda yetiştiriciliği** yürütüyorsa her bir hayvan başına aşağıda belirtilen haftalık gübre (sıvı ve katı gübreyi ayrı olarak) miktarına (m³) ve işletme kapasitesine göre kapalı dönem boyunca ve en az 6 aylık gübreyi depolayacak gübre deposuna sahip olmalıdır.*

Depolama Kapasitesi Belirlemede Dikkate Alınacak Gübre Miktarları Tablosu		
Hayvan türü	Katı oranı (m³/hafta)	Sıvı oranı (m³/hafta)
Süt ineği (6000 L/yıl süt veren)	0.28	0.04
Süt ineği (3000 L/yıl süt veren) / Süt mandası	0.25	0.03
Sığır>2 yaş	0,23	0.23
Sığır/Manda (18-24 aylık)	0.23	0.02
Sığır/Manda (12-18 aylık)	0.13	0.01
Sığır/Manda (6-12 aylık)	0.13	0.01
Sığır/Manda (0-6 aylık)	0.07	0.01

1

* Göçer özellikteki, yılın belli dönemlerini yaylak, kışlak ve meralarda geçiren küçükbaş hayvancılık işletmeleri; il müdürlükleri tarafından bölge koşullarına göre belirlenen yaylak, kışlak ve meralarda geçiren süre dikkate alınarak, işletmedeki ağıl kapasitesine uygun büyüklükte ve sızdırmaz gübre deposu yapmak zorundadır.

* İşletmede üretilen gübrenin, seralarda ve tüm yıl ürün alınabilen bölgelerde kullanıldığını belgeleyen hayvancılık işletmeleri, gübrenin işletmede kaldığı süre dikkate alınmak koşuluyla en az 2 aylık kapasiteli depo yapmak zorundadır.

* Hayvancılık işletmelerinin Bakanlık onaylı biyogaz-kompost ya da gübre işleme teknolojisine sahip herhangi bir tesis ile anlaşmasını noter onaylı ibraz etmesi gerekmektedir. Anlaşma yapılan miktar dışında kalan kısım için kapalı dönem boyunca gübreyi depolayacak kapasitede gübre deposu yapmak zorundadır.

* İşletmede üretilen gübrenin tamamının biyogaz tesisine verildiği durumlarda ise, işletme kapasitesine uygun olarak en az 1 aylık kapasiteli depo yapmak zorundadır.

* Hayvancılık işletmesinin kendine ait bir biyogaz-kompost ya da gübre işleme teknolojisine sahip tesisinin olduğu durumlarda;

a) Biyogaz tesisinden çıkan fermente ürünün kapasitesine uygun olarak, gübreyi kapalı dönem boyunca depolayacak büyüklükte gübre deposu yapmak zorundadır.

b) Biyogaz-kompost ya da gübre işleme teknolojisine sahip tesisten çıkan ürünün ticareti yapılıyorsa, paketlenmiş ürünün dışında kalan miktarına uygun olarak, gübreyi kapalı dönem boyunca depolayacak büyüklükte gübre deposu yapmak zorundadır.

Toplam Depo Kapasitesi (m³) hesaplanırken aşağıdaki kriterler de dikkate alınarak, toplam gübre hacmine eklenmelidir.

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Depo alanı (m²)*** x Hava Payı (Kapalı depolar için 0.2 m, açık depolar için 0.3 m) ➤ Kapalı dönem boyunca depo alanına düşecek toplam yağış miktarı (m³)* ➤ Kapalı dönem boyunca tahmini işletme yıkama suyu miktarı (m³)** (toplam gübre hacmi x 0,01) <p>* Sadece üstü açık depo hacmi hesabında dikkate alınacaktır. ** Sadece sıvı gübre ve bulamaç depo hacmi hesabında dikkate alınacaktır. *** Depolama alanı; toplam gübre hacminin belirlenecek yükseklikte/derinlikte depolanması için gerekli zemin alanıdır.</p>		
2	Gübre deposunda sızdırmaz özellikte olmalıdır.		
3	İşletmelerde barınak ile gübre depoları arasında, yer altı sularına sızıntıları engellemek için sızdırmaz özelliğe sahip aktarma sistemleri olmalıdır.		
4	Tarımsal işletmeden çıkan atık su, yalnızca atık su toplama amacıyla ayrılan tank, konteyner veya atık toplamaya uygun tesislerde toplanmalıdır.		
5	Hayvancılık işletmelerinde hayvanların gezinti alanlarında zemin sızdırmaz özellikte olmalıdır. Gezinti alanlarının zemininde; beton, kil, sıkıştırma makinaları ile mekanik olarak sıkıştırılmış toprak ve benzeri sızdırmaz yapıda malzeme ile sızdırmazlık sağlanmalı ve/veya sızıntıları önlemek amacıyla bir drenaj sistemi kurularak zeminde birikebilecek sıvılar toplanmalıdır. İşletmenin barınma ve gezinti alanları, yemliklerden uzaklaşan yönde eğimli olmalı ve işletme, harici yüzey akışlarından drenaj sistemleri ile tamamen tecrit edilmelidir. Sızdırmazlık sağlanması amacıyla yapılacak uygulamalara (kil, toprak sıkıştırma, drenaj vb.) ait fotoğraf, video, belge vb. kanıtlayıcı dokümanlar, ödeme öncesi yerinde kontrollerde talep edilmesi durumunda sunulmak üzere hazır bulundurulmalıdır.		
6	Katı hayvan gübresine ait depoların kapasitesi hesaplanırken yıllık yağış miktarı dikkate alınmalıdır. Alınmadı ise gübrenin üzerine yağmur yağmasını engelleyecek şekilde çatı veya polietilen örtü yapılmalıdır.		
7	Silaj depoları ve silaj depolarından çıkan silaj sızıntıları için toplama sistemleri sızdırmaz nitelikte ve silaj depoları zemini tahliye için eğimli olmalıdır.		
8	İşletme içinde gübre deposu ve diğer üniteler arasındaki mesafeler aşağıdaki tabloda verilen mesafelere göre planlanmalıdır. (Mevcut İşletmeler için tebliğde belirtilen süre içinde sağlanmalıdır)		
	Çiftlikte gübre depoları ve diğer üniteler arasındaki mesafeler tablosu		
		MESAFELER	
		Üstü açık gübre deposu	Üstü kapalı gübre deposu
	Ev	20 m	10 m
	Komşu evi	30 m	20 m
	Üretim- işleme tesisi	50 m	20 m
	Tohum- yem deposu	10 m	5 m
Kuyu	15 m	15 m	
İçme suyu kaynakları*	50 m	50 m	
	Diğer su kaynakları	20 m	20 m
*İçme suyu havzalarında faaliyet gösteren işletmelerin hayvansal gübre depoları planlanırken; içme-kullanma suyu temin edilen veya edilmesi planlanan bütün yer üstü ve yer altı suyu kaynaklarının kalitesinin ve miktarının korunmasına ve iyileştirilmesine ilişkin usul ve esasları içeren 28/10/2017 tarihli ve 30224 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan İçme-Kullanma Suyu Havzalarının Korunmasına Dair Yönetmelik hükümlerine ve bu Yönetmeliğe dayanılarak hazırlanan İçme-Kullanma Suyu Havzası Koruma Planlarına uyulması gerekmektedir.			

❖ **Organik hayvancılık sertifikasına sahip işletme;**

- Hayvan barınma alanı için başvuruda bulunuyorsa yukarıda yer alan koşullara uymak zorundadır.
- Mevcut barınma alanları Organik Tarım Mevzuatına göre değerlendirilecektir.

❖ **Bakanlığımızca uygulanan hastalıktan ari işletmelerin desteklenmesi projesi kapsamında “Hastalıktan Ari İşletmeler İçin Sağlık Sertifikası” almak kaydıyla her yıl yayımlanan Hayvancılık Desteklemeleri Hakkındaki Bakanlar Kurulu Kararı ve ilgili Tebliğ hükümlerine göre destekleme ödemesi almak istenmesi durumunda, Hayvancılık Desteklemeleri Hakkında Uygulama Esasları Tebliği ile 2021/03 sayılı Hastalıktan Ari İşletmeler Genelgesinde yer alan hükümlere dikkat edilerek proje kapsamında yer bu şartlara yer verilmelidir.**

- ❖ Yem hacmi hesaplanırken; kesif yemin beher tonu için 1,5 m³, silajın beher tonu için 1,5 m³ ve otsu kaba yemlerin (yonca, sap, saman vb.) balyalı halde birim hacim ağırlığı 7 m³/ton, açık halde 14 m³/ton olarak hesaplanacaktır. Örneğin kuru ot deposuna kuru ot balya şeklinde depolanırsa, hacim hesabı 7m³/ton olarak hesaplanırken Yem Karma ve Dağıtma Römorkuna dağıtılmış halde konulur. Bu durumda aynı otun hacim hesabı 14m³/ton şeklinde olacaktır. Hesap edilecek hacim, başvuru sahibinin beyan ettiği yıllık yem (kesif, kaba yem, silaj) ihtiyacına göre hesaplanacaktır.
- ❖ Yapılarda tüm alanların kullanım amacı belirlenmiş ve yatırım amacı ile uyumlu olmalıdır. Aksi durumda ilgili harcamalarda kesinti yapılabilir veya yapının tamamı uygun olmayan harcama olarak değerlendirilebilir.
- ❖ Ahır, Sağımhane vb. binalarda idari mahaller (veteriner odası, soyunma odası, tuvalet ve banyo unsurları) planlanması durumunda, bu alanların büyüklüğü yatırımın kapasitesi ve tam zamanlı çalışan sayısı ile orantılı olmalıdır. İhtiyaç fazlası büyüklükte planlama yapıldığının tespit edilmesi durumunda, ilgili binanın tamamı uygun olmayan harcama olarak değerlendirilecektir.
- ❖ Uygun harcama kodu “Jeneratör odası, istinat duvarı, ihata duvarı/çitler, işletme içi yollar.” olan yapıların uygun harcama toplamı 25.000,00 € veya altında olmalıdır.
- ❖ Tüm yapılar için (İnşaat/Yenileme/Genişletme/Modernizasyon) Kazı, Dolgu ve Reglaj İşleri altında yer alan pozların toplam tutarı, yapının uygun harcama tutarının %6 veya daha azı olmalıdır.

ZORUNLU MAKİNE-EKİPMANLAR	
A	IPARD Programı İçin Zorunlu Makine Ekipman Listesi
a	Hayvan Refahı İçin Gerekli Makine Ekipmanlar
1	Buzağı kulübesi (Yapım işlerinde 8 haftalıktan küçük buzağular için bireysel bölmeler yapılmadı ise) (Kurulu kapasitede olması gereken sağmal inek sayısının %15 ile %25'si arası)
2	Hayvanlar içme suyu ihtiyacını karşılayacak miktarda sulama ekipmanı (suluk vb.)
B	Süt Hijyeni İçin Gerekli Makine Ekipmanlar
1	Süt Akış Ölçüm Cihazı (Otomatik sağım sistemi kurulması halinde sağım sisteminde her sağım başlığı için sütölçerler varsa ayrıca sistem için süt akış ölçüm cihazı zorunlu değildir.)
2	<p>Süt sağım sistemi ve/veya manuel sağım makinesi Süt veren inek ve manda için;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ 10-20 sağmal inek ve 5-20 sağmal manda için otomatik sağım sistemine gerek yoktur. Sağım 2 adet manuel sağım makinesi (tek veya çift sağımlı olabilir) ile yapılabilir. ▪ 21-50 sağmal inek için 2x3 ile 2x5 arası (bu rakamlar dahil) süt sağım sistemi ▪ 51-75 sağmal inek için 2x4 ile 2x6 arası (bu rakamlar dahil) süt sağım sistemi ▪ 76-120 sağmal inek için 2x5 ile 2x8 arası (bu rakamlar dahil) süt sağım sistemi ▪ 121-150 sağmal inek için 2x5 ile 2x10 arası (bu rakamlar dahil) süt sağım sistemi ▪ 21-50 sağmal manda için 2x3 ile 2x5 arası (bu rakamlar dahil) süt sağım sistemi <p>Otomatik sağım sistemi talep eden işletmeler için 1 adet çift başlıklı, aynı anda iki sağmal ineği ve sağmal mandayı sağabilen manuel sağım makinesi alımı uygundur.</p> <p>Süt veren koyun ve keçi için;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Süt sağım sistemi ve/veya manüel sağım makinesi ▪ 50-100 süt veren koyun/keçi için 6 ile 12 üniteli (Bu sayılar dahildir) sağım sistemi ▪ 101-200 süt veren koyun/keçi için 10 ile 18 üniteli (Bu sayılar dahildir) sağım sistemi ▪ 201-300 süt veren koyun/keçi için 16 ile 24 üniteli (Bu sayılar dahildir) sağım sistemi ▪ 301-400 süt veren koyun/keçi için 20 ile 32 üniteli (Bu sayılar dahildir) sağım sistemi ▪ 401-500 süt veren koyun/keçi için 28 ile 40 üniteli (Bu sayılar dahildir) sağım sistemi ▪ 501-600 süt veren koyun/keçi için 28 ile 48 üniteli (Bu sayılar dahildir) sağım sistemi ▪ 601-700 süt veren koyun/keçi için 28 ile 60 üniteli (Bu sayılar dahildir) sağım sistemi ▪ 701-800 süt veren koyun/keçi için 28 ile 72 üniteli (Bu sayılar dahildir) sağım sistemi <p>Otomatik sağım sistemi talep eden işletmeler için 1 adet çift başlıklı, aynı anda iki adet süt veren koyun/keçiyi sağabilen manuel sağım makinesi alımı uygundur.</p>
3	Mastit detektörü (otomatik sağım sistemine entegre bulunuyorsa ayrıca aranmaz)
4	Süt sağım odası için köpük üretim jeneratörü (Sütün otomatik sistemde süt sağım odasında sağılması durumunda sağım hanenin temizliğinde kullanılmak amacıyla)
5	Süt sağım odası için basınçlı yıkama sistemi (Sütün otomatik sistemde süt sağım odasında sağılması durumunda sağım hanenin temizliğinde kullanılmak amacıyla)
6	Süt soğutma ve depolama tankı (Sütü 2 gün depolayacak kapasitede)

C	Gübre Depolama ve Yönetimine Uygun Makine ve Ekipmanlar (Süt İneği ve Süt Veren Manda İçin)
1	Gübre Sıyırıcısı
2	Gübre Karıştırıcısı
3	Gübre Pompası

NOT:

- Bu listede yer alan zorunlu makine ekipmanların teknik projede yer almaması durumunda başvuru sahibi ile irtibata geçilerek ek bilgi açıklama talep edilir. Gelen bilgi çerçevesinde zorunluluğu ortadan kaldıracak bir açıklama yapılmamış ise bu makine ekipmanların alımı zorunlu tutulur.
- Bu listede yer alan inşaat işleri kriterlerinin projede yer almaması durumunda başvuru sahibi ile irtibata geçilerek ek bilgi açıklama talep edilir ve gelen bilgi, açıklama değerlendirilir.